

پرداخت مبلغی پول با خویشاوندان مقتول کنار بیاید و یا خانواده‌ی مقتول خودشان با کشتن مجرم عدالت را رعایت می‌کردند (گیدنز، ۱۳۷۶: ۱۵۶)؛ لذا قوانین مشخص برای احقاق حقوق فردی و جلوگیری از خشونت وجود نداشت. پیش از شناختن حقوق و آزادی افراد با به‌وجود آمدن حکومت‌های مرکزی، موضوع محاکمات و رسیدگی به جرایم از دست افراد و یا بزه‌دیده‌ی جرم خارج شده، به‌دست دولت‌ها سپرده شد. به مرور زمان و با به رسمیت شناختن آزادی افراد و حقوق فردی، جرایم خشن مورد توجه قرار گرفت و مجازات‌های سنگین نیز بسته به شدت آن در نظر گرفته شد.

آمار خشونت اجتماعی در ایران

آمارهای خشونت در ایران از سالنامه‌ی آماری استخراج شده است و نشان‌دهنده‌ی جرایمی است که توسط پلیس شناسایی شده و یا این‌که به‌علت شکایت قربانی، برای آن پرونده تشکیل شده است. مجموع جرایم خشن که در جدول آمده (شامل قتل عمد و غیرعمد، ضرب و جرح، تظاهر به چاقوکشی، تهدید، اجبار و اکراه) در سال ۱۳۸۵، ۲۴۴۷۶ نفر است که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت^۱ ۳۵/۶ نفر است.

در سال ۱۳۸۹، ۷۸۹۹۴ نفر است که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت رقم ۱۰۶ نفر است. در سال ۱۳۹۰، ۷۷۸۴۴ نفر می‌باشد که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت رقم ۱۰۴ نفر است. این آمارها نشان‌دهنده‌ی افت و خیز این جرایم از سال ۱۳۷۰ تاکنون بوده است و میزان این جرایم در سال ۱۳۸۵ به‌شدت کاهش یافته، اما بعد از این سال با روند صعودی تعداد جرایم خشن مواجه هستیم. در خصوص ضرب و جرح باید گفت که با روند صعودی مواجه بوده‌ایم. پرونده‌های تشکیل شده در خصوص ضرب و جرح کل کشور در سال ۱۳۸۵، ۳۷۷۹ مورد گزارش شده که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت ۵/۴ مورد بوده است، اما در سال ۱۳۸۹، این میزان به ۶۸۷۲۷ نفر افزایش یافته که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت، ۹۱/۹ مورد بوده است. در سال ۱۳۹۰ نیز ضرب و جرح ۳۹۲۳۷ بوده که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت ۵۲/۲ مورد بوده است؛ بنابراین ضرب و جرح از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰، ۱۰ برابر افزایش یافته است. پارسامهر نیز در پژوهشی، درباره‌ی خشونت میان فردی در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۴ گزارش می‌کند که قتل عمد ۵۳۰٪ و ضرب و جرح ۲۲۰٪ افزایش یافته است (پارسامهر، ۱۳۹۱: ۹۰). از این رو، در هر سال با روند فزاینده‌ی این جرایم روبه‌رو هستیم.

۱ جمعیت کشور در سال ۱۳۷۰ برابر با ۵۵۸۰۰۰۰۰ نفر؛ جمعیت کشور در سال ۱۳۷۵ برابر با ۶۰۰۵۵۰۰۰ نفر؛ جمعیت کشور در سال ۱۳۸۵ برابر با ۷۰۴۷۲۸۴۶ نفر؛ جمعیت کشور در سال ۱۳۸۹ برابر با ۷۲۷۳۳۰۰۰ نفر؛ جمعیت کشور در سال ۱۳۹۰ برابر با ۷۵۱۲۹۶۶۹ نفر.

جدول ۱: پرونده‌های تشکیل شده در حوزه‌ی استحقاقی نیروی انتظامی بر حسب موضوع

سال	قتل عمد	قتل غیرعمد	ضرب و جرح و صدمه	تظاهر به چاقوکشی	تهدید	اجبار و اکراه
۱۳۷۰	۹۹۸	۲۰۸	۱۶۵۷۴	۷۹۱
۱۳۷۵	۱۴۱۹	۶۹۷	۶۰۵۲۴	۳۰۱۳	۶۵۶	۷۹۲
۱۳۸۰	۱۵۷۷	۶۹۷	۸۰۰۳۶	۳۵۲۲	۵۳۶	۱۴۱۵
۱۳۸۵	۱۷۲	۱۳۶	۳۷۷۹	۲۵۷	۶۱	۷۱
۱۳۸۶	۱۴۶	۷۵۳	۶۶۳۶۳	۱۵۴	۲۳	۲۹
۱۳۸۷	۲۲۱۵	۴۷۸	۶۶۳۳۳	۲۹۲۵	۳۷۰	۱۳۷۳
۱۳۸۸	۱۹۶۳	۵۱۷	۶۱۹۷۴	۳۶۵۹	۴۶۶	۱۱۷۴
۱۳۸۹	۲۲۲۷	۴۶۷	۶۸۷۲۷	۵۲۵۷	۸۹۱	۱۴۲۵
۱۳۹۰	۲۱۱۲	۴۷۹	۶۹۲۳۷	۳۷۹۹	۱۱۳۹	۱۰۷۸

منبع: مرکز آمار ایران

آمار پرونده‌های مختومه از قتل‌ها (عمد و غیرعمد) در سال ۱۳۸۵، در مجموع ۳۱/۰۴ در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر بوده است، اما در سال ۱۳۸۹ به ۲۲/۱ در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر کاهش یافته است. در سال ۱۳۹۰ به ۲۶/۵ در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر رسیده است؛ از این رو، با کاهش آمار قتل در طی ۵ سال مواجه بوده‌ایم.

درصد تغییرات پرونده‌های قتل عمد در دادگاه‌های عمومی در سال ۱۳۸۹، نسبت به سال ۱۳۸۰، حدود ۳۷/۶ درصد کاهش داشته است و درصد تغییرات پرونده‌های قتل غیرعمد در همین سال‌ها ۱۲/۳ درصد کاهش داشته است (سایت اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۳). ضرب و جرح نیز رقم ۲۰۴/۳۱ نفر در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر در سال ۸۵ را نشان می‌دهد که در مقایسه با سال ۱۳۹۰، یعنی ۵۱۶ نفر در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت، افزایش ضرب و جرح در سال ۱۳۹۰ را نشان می‌دهد.

تحلیل‌های آسیب‌شناسی موجود نیز نشان می‌دهد که درصد تغییرات پرونده‌های مختومه در دادگاه‌های عمومی، در خصوص ایراد ضرب و جرح در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۰ حدود ۲۶/۳ درصد رشد را نشان می‌دهد (همان).

درباره‌ی اعمال منافی عفت نیز باید گفت که در سال ۱۳۸۵ پرونده‌های مختومه، ۱۰۵۱۷ مورد بوده است؛ به این معنا که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت ۱۵ نفر مرتکب این جرم شده‌اند؛ در حالی که در سال ۱۳۸۹ این رقم ۲۹۳۶۳ بوده است؛ به این معنا که در هر ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت ۳۹/۳ نفر مرتکب اعمال منافی عفت شده‌اند و در سال ۱۳۹۰، ۴۷ نفر در هر

۱۰۰۰۰۰ نفر مرتکب این جرم شده‌اند؛ لذا با افزایش اعمال منافی عفت نیز مواجه شده‌ایم. جرم سرقت نیز با افزایش مواجه بوده است، به این صورت که در سال ۱۳۸۵ در کل کشور ۱۰۲۶۳۰ مورد پرونده‌ی مختومه مرتبط با سرقت بوده است که به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر ۱۴۶ نفر مرتکب سرقت شده‌اند. در حالی که در سال ۱۳۹۰، به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر ۲۲۲ نفر مرتکب سرقت شده‌اند.

جدول ۲: پرونده‌های مختومه در دادگاه‌های عمومی بر حسب موضوع

موضوع	۱۳۷۵	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
قتل عمد	۳۴۳۱	۴۶۳۶	۳۲۳۳	۳۴۸۹	۹۲۰۲	۲۲۸۲	۱۴۴۴	۳۰۱۹
قتل غیر عمد	۱۵۴۲۱	۲۱۶۶۵	۱۸۶۴۰	۱۸۳۹۶	۱۶۸۹۰	۱۷۱۱۳	۱۵۰۰۱	۱۶۸۸۹
ایراد ضرب و جرح	۲۳۶۸۴۵	۴۰۴۹۳۷	۱۴۳۹۸۲	۳۰۰۰۵۰	۳۰۱۱۰۸	۲۳۳۹۸۳	۲۹۵۴۱۰	۳۸۷۸۷۰
اعمال منافی عفت	۵۸۲۳۱	۷۹۶۱۰	۱۰۵۱۷	۹۸۳۲	۸۹۶۰	۲۷۷۹۶	۲۹۳۶۳	۳۵۱۲۹
سرقت	۱۳۸۵۴۳	۲۸۲۴۳۰	۱۰۲۶۳۰	۱۰۳۷۱۷	۲۶۳۲۰۲	۷۷۷۵۰	۱۲۰۹۶۸	۱۶۶۷۹۹

مأخذ: قوه قضائیه نقل از مرکز آمار ایران

بنابراین می‌توان گفت، اگرچه آمار این جرایم خشن در سال‌های مختلف، روند خطی و مشابهی را طی نکرده است، اما مقایسه‌ی آمارها نشان می‌دهد که جرم ضرب و جرح، اعمال منافی عفت و سرقت در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال‌های گذشته، افزایش یافته و آمار قتل با روند کاهش مواجه بوده است.

نکته آخر این که، اگرچه جرایمی هم‌چون اعمال منافی عفت یا افزایش روبرو بوده است، اما از آن جایی که این پدیده در نگاه عموم جامعه با قبح زیاد و پی‌آمدهای منفی برای قربانیان همراه است، به‌منظر می‌رسد که آمارها در این خصوص واقعی نباشد و واقعیت گزارش نشود؛ بنابراین نمی‌توان کاملاً به آمارها اعتماد کرد. در مجموع می‌توان گفت بر اساس آمار قوه قضائیه، در سال ۱۳۹۰ حدود ۶۰۰۰۰ نفر قربانی انواع جرایم خشن شده‌اند؛ در حالی که می‌دانیم شمار واقعی به دلیل گزارش نشدن همه موارد بیش از این رقم است.

شناسایی قربانیان خشونت

تعریف مفهوم قربانی

«قربانی شدن» به‌صورت اعمال خاص حمله‌ای توسط مجرم صورت می‌گیرد که می‌تواند